

USPOREDBA ŠARIĆEVE I ZAGREBAČKE BIBLIJE*

Mato ZOVKIĆ, Sarajevo

Sažetak

Autor u članku uspoređuje izvornik četiriju starozavjetnih i četiriju novozavjetnih tekstova s prijevodom Zagrebačke Biblije iz 1968. i popravljene Šarićeve Biblije iz 2006. Pod Zagrebačkom Biblijom misli se na tekst Staroga zavjeta objavljen 1968. i kasnija izdanja te tekst Novoga zavjeta od Duda-Fučaka objavljen u *Jeruzalemskoj Bibliji* 1994. Iz Staroga zavjeta autor je analizirao jedan narativni odlomak (Post 2,18-25), Psalam 29 kao pjesničku molitvu, ispovijest jednog proroka o vlastitom pozivu (Iz 61,1-4) i mudračevu molitvu da Bog od njega otkloni tešku oskudicu ali i materijalnu razmaženost (Izr 30,7-9). Od novozavjetnih tekstova analizirana je teško prevodiva Isusova izreka o ženi pokajnici u Lk 7,47 zatim Pavlov teodicejski odlomak u Rim 9,19-26, odlomak o kršćanima u državi s većinom poganskih sugrađana (1 Pt 2,11-17) te završetak poglavlja o dvije zvijeri u Otk 12,13-18 kao primjer apokaliptičke književne vrste. Autor zaključuje da je Šarićev prijevod vjeran i lijep a jedna od prednosti mu je što je jedan prevoditelj stilski ujednačio sve knjige Staroga i Novoga zavjeta u hrvatskom prijevodu koji je usklađen sa standardnim hrvatskim u vremenu kada hrvatska jezična politika nije više pod utjecajem življenja u jednoj državi južnih Slavena.

Ključne riječi: Šarićeva Biblija 2006., Zagrebačka Biblija 1968., prijevod, izvorni tekst, usporedba.

Sarajevsko, madridsko i zagrebačko izdanje Šarićeve Biblije

Ivan Šarić doktorirao je biblijske discipline na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1898. kao mladi vrhbosanski kanonik. Od 1894. do 1944. sudjelovao je u mjesečniku *Vrhbosna* koji je izdavao nadbiskupski ordinarijat, a uz to je od 1896. do 1908. bio i urednik toga časopisa. U njemu je uz neke svoje pjesme i prozne radove objavljivao i prijevode dokumenata Svete Stolice s latinskog te druge prijevode s engleskog, njemačkog i francuskog jezika.

To su bile dobre predradnje za prevođenje Svetoga pisma koje su mu povjerili hrvatski biskupi u lipnju 1940., nakon što je dr. Antun Sović odbio unijeti isprav-

* Autor je priredio članak na temelju predavanja studentima i profesorima Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu koje je održao 20. ožujka 2007.

ke u svoj prijevod Staroga zavjeta koji je bio priredio po mandatu nadbiskupa Bauera. Biskupi nisu tražili prijevod s izvornih jezika nego iz Vulgate. Šarić je radio tri godine i prijevod je izdan u Sarajevu u tri sveska: I. *Stari zavjet: Povijesne knjige* (ožujak 1942.); II. *Stari zavjet: Poučne knjige i Proročke knjige* (veljača 1943.); III. *Novi zavjet* (listopad 1943.)

Iako su komunističke vlasti u proljeće 1945. zaplijenile Šarićevu osobnu biblioteku te spalile njegove osobne spise, ponešto se ipak zna o nastanku i prvoj recepciji toga prijevoda u domovini. To se vidi iz ondašnjih recenzija bibličara Albina Škrinjara iz Sarajeva, Petra Vlašića iz Dubrovnika, Rudolfa Schütza iz Đakova te Janka Oberškog i Franje Zagode iz Zagreba. Oni su ustanovili da se Šarić oslanjao na jedan njemački prijevod svoga vremena kod pisanja uvoda u pojedinu knjigu, pri samom prevođenju i sastavljanju bilježaka ispod crte. Osobito su se Škrinjar, Schütz i Vlašić pozitivno izrazili o prijevodu, ali ni ostali nisu otkrili neke velike stvarne pogreške ili teško odudaranje od izvornog teksta. Šarić je 1945. morao u izbjeglištvo te je od 1948. do smrti 1960. boravio u jednoj crkvenoj ustanovi u Madridu. Tamo mu je ulogu tajnika vršio dr. Luka Brajnović, također emigrant. On je, nakon studija prava u Zagrebu, u Madridu završio i doktorirao svjetsku književnost. Brajnović je bio i književnik, ali Hrvat iz Boke Kotorske. On je smatrao potrebnim prirediti novo izdanje Šarićeva prijevoda za Hrvate izvan domovine te je za to dobio pristanak Šarića koji je bio teško bolestan. Oslonio se na jedan ondašnji španjolski prijevod, napravio novi opći uvod u Sveto pismo, drastično skratio komentar ispod crte i popravio Šarićev jezik odstranjajući neke turcizme i bosnizme te umećući pluskvamperfekt na mjestima gdje je to smatrao nužnim. Tiskao je to izdanje u Madridu 1960. u jednom svesku, tvrdi uvez.

Hrvatsko biblijsko društvo u Zagrebu na čelu s dr. Zvonimirom Kurečićem i g. Damir Lipovšekom pokrenulo je u proljeće 2004. inicijativu za popravljeno domovinsko izdanje Šarićeve Biblije i o tome sklopilo ugovor s Vrhbosanskom nadbiskupijom. Dogovoreno je da podloga bude znanstveno izdanje Biblije na hebrejskom, Septuaginte na grčkom i Novoga zavjeta na grčkom jeziku. Bibličarski dio posla obavili su dr. Karlo Višaticki (starozavjetne knjige sačuvane na hebrejskom), mr. Božo Odošić (Knjiga psalama) i ja (sedam starozavjetnih knjiga sačuvanih na grčkom i Novi zavjet). Višaticki je načinio i nove uvode u pojedine skupine starozavjetnih knjiga, Odošić opširan uvod u Knjigu psalama, a ja u svaku knjigu Novoga zavjeta. Tekst smo podijelili na više manjih cjelina te unijeli nove podnaslove za te cjeline. Bilješke ispod crte sveli smo na minimum i skoro potpuno izmijenili. Mr. Marko Alerić, kroatist koji predaje na Filozofskom fakultetu i na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, preuzeo je zadatak usklađivanja Šarićeva hrvatskog s današnjim standardnim hrvatskim jezikom i pravopisom. Aoristi i imperfekti svedeni su na minimum, tekst je očišćen od regionalizama, posebice turcizama. Osobna i geografska imena preuzeta su iz

Zagrebačke Biblije 1968. Zagrebačko izdanje izašlo je u prosincu 2006. Ovdje dakako uspoređujemo Šarićevu Bibliju 2006. s hebrejskim grčkim izvornikom te s prijevodom starozavjetnih knjiga objavljenim u Zagrebačkoj Bibliji 1968. i mnogo puta kasnije iznova tiskanim bez promjena. Za Novi zavjet uzimamo prijevod B. Dude i J. Fućaka koji je izdala Kršćanska sadašnjost prvi puta 1973., a 1994. ga je, umjesto ustaljenog Rupčićeva prijevoda, uvrstila u *Jeruzalemsku Bibliju*. Iako svi čitatelji ne znaju hebrejski i grčki, radi onih koji ih znaju smatram potrebnim u paralelnim stupcima navesti izvornik odabranih odlomaka zbog zornosti uspoređivanja.

Usporedba Šarićeve i Zagrebačke Biblije s izvornim tekstom

Post 2,18-25

Originalni tekst	Šarićev prijevod	KS-ov prijevod
<p>18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֵאמֹר הִיזָת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה־לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ 19 וַיִּצְרַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאָדָמָה כִּלְחַנְתָּ הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּבֹא אֶל־הָאָדָם לְרֵאוֹת מִה־יִּקְרָא־לוֹ וְכָל־אֲשֶׁר יִקְרָא־לוֹ הָאָדָם נִפְשׁ תְּהֵא הוּא שְׁמוֹ 20 וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה וְלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְלָאָדָם לֵאמֹר עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ 21 וַיִּבֶל יְהוָה אֱלֹהִים תְּרַדְמָה עַל־הָאָדָם וַיִּשְׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תַּחֲתָנָה 22 וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הַצִּלְעַ אֲשֶׁר־לָקַח מִן־הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְאֶהָ אֶל־הָאָדָם 23 וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפֶּעַם עִצְמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי לְזָאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִשׁ לָקַחְתִּי זֹאת 24 עַל־כֵּן יַעֲזֹב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וַדְבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד 25 וַיְהִי שְׁנֵיהֶם עֶרְוָמִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבַשְּׁשׁוּ</p>	<p>18 Tada reče Gospodin Bog: »Nije dobro čovjeku da je sam. Načinīt ću mu pomoćnicu koja mu pristajek«. 19 I doveđe Gospodin Bog sve životinje zemaljske i sve ptice nebeske što ih je učinio od zemlje pred Adama, da vidi kako će ih nazvati. Kako Adam nazove živa bića, onako će se zvati. 20 Adam nadjenu dakle imena svoj stoci i pticama nebeskim i svim životinjama zemaljskim. Ali se Adamu ne nađe među njima pomoćnica koja bi mu pristajala. 21 Zato Gospodin Bog pusti dubok san na Adama. Kad je bio zaspao, uze mu jedno rebro i ispunī mjesto opet mesom. 22 Gospodin Bog načini ženu od rebra što ga je bio uzeo Adamu i doveđe je Adamu. 23 Adam povika: »Ta je napokon kost od mojih kostiju i meso od mesa mojega. Ona će se zvati mužica, jer je uzeta od muža.« 24 Zato ostavlja muž oca i majku i prijanja za ženu svoju, i budu jedno tijelo. 25 Oboje, Adam i njegova žena, bili su goli, pa ipak se nisu stidjeli jedno pred drugim.</p>	<p>18 I reče Jahve, Bog: »Nije dobro da čovjek bude sam: načinit ću mu pomoć kao što je on.« 19 Tada Jahve, Bog, načini od zemlje sve životinje u polju i sve ptice u zraku i predvede ih čovjeku da vidi kako će koju nazvati, pa kako koje stvorenje čovjek prozove, da mu tako bude ime. 20 Čovjek nadjene imena svoj stoci, svim pticama u zraku i životinjama u polju. No čovjeku se ne nađe pomoć kao što je on. 21 Tada Jahve, Bog, pusti tvrd san na čovjeka te on zaspao, pa mu izvadi jedno rebro, a mjesto zatvori mesom. 22 Od rebra što ga je uzeo čovjeku napravi Jahve, Bog, ženu pa je doveđe čovjeku. 23 Nato čovjek reče: »Gle, evo kosti od mojih kostiju, mesa od mesa mojega! Ženom neka se zove, od čovjeka kad je uzeta!« 24 Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu i bit će njih dvoje jedno tijelo. 25 A bijahu oboje goli – čovjek i njegova žena – ali ne osjećahu stida.</p>

Ovo je izvještaj (hipotetskog) Jahvističkog izvora o stvaranju prvog ljudskog para. U r. 18 Šarić prevodi hebrejsku riječ *adam* s »čovjek«, a u recima 19-25

vlastitim imenom Adam. Prevođenje s »čovjek« svuda u tom odlomku ili s »Adam« ponegdje, ovisi o tome kako prevoditelj razumije nakanu izvornog pisca u smislu gdje je riječ o ljudskoj vrsti a gdje o konkretnom pojedincu. Zagrebačka Biblija ima u svim recima »čovjek«, ali neki novi prijevodi imaju naizmjenično »čovjek« i »Adam«. Šarićev redosljed u r. 19. drukčiji je od onoga u Zagrebačkoj Bibliji.

U r. 18 i 20 izraz *ezer k'negdo* doslovno znači »auxilium ei conveniens (Zorell), pomoć kakva mu odgovara«. Šarić je to pjesnički ali točno prerekao: »*pomoćnicu* koja bi mu *pristajala*«. Zagrebačka Biblija ima: »pomoć kao što je on«.

Reci 23-24 raspoređeni su stihovano u znanstvenom izdanju hebrejskog teksta pa i u našim prijevodima. U r. 23b hebrejskog teksta stoji plodna igra riječi: *yiqare iššah ki meiš lukahah-zoth*. Oslanjajući se na svoj njemački uzor, Šarić je 1942. preveo: »Ona će se zvati 'mužica', jer je uzeta od muža«. Brajnović je 1960. ostavio neprimijenjeno, a također Višaticki 2006. U Zagrebačkoj Bibliji stoji: »Ženom *neka se zove ...*«, što je ispravno jer futur u hebrejskom ima značenje i imperativa.

Psalam 29 (28)

Originalni tekst	Šarićev prijevod	KS-ov prijevod
מְזִמּוֹר לְדָוִד ^{WTT} 1	<i>Božja slava u oluji</i>	<i>Himna Gospodaru oluje</i>
הָבוּ לַיהוָה בְּנוֹי אֱלֹהִים הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד וְעֹז	Dajte Gospodu, sinovi Božji, dajte Gospodu čast i moć!	Prinesite Jahvi, o sinovi Božji, prinesite Jahvi slavu i moć!
הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הַשְׁתַּחֲוִי לַיהוָה בְּהַרְרֵת־קָדְשׁ	² Dajte Gospodu slavu njegova imena!	² Prinesite Jahvi slavu njegova imena, poklonite se Jahvi u svetištu njegovu!
קוֹל יְהוָה עַל־תְּמִימִים אֱל־הַכְּבוֹד	³ Poklonite se Gospodu u krasoti.	³ Čuj! Jahve nad vodama, Jahve nad vodama silnim!
הַרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים	³ Gospodnji glas nad vodama!	³ Čuj! Jahve nad vodama, Jahve nad vodama silnim!
קוֹל־יְהוָה בְּכַחַּת קוֹל יְהוָה בְּהַרְרֵת	Bog veličanstveni grmi.	⁴ Čuj! Jahve u sili, Jahve u veličanstvu!
קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיִּשְׁבֵּר יְהוָה אֶת־אֲרָזֵי הַלְבָּנוֹן	⁴ Gospodnji glas u snazi – Gospodnji glas u krasoti!	⁵ Čuj! Jahve lomi cedre, Jahve lomi cedre libanske,
וַיַּקְרִידֵם כְּמוֹ־עֵצַי לְבָנוֹן וַיִּשְׁרֹן כְּמוֹ בְרֵד־אֲמִי	⁵ Čuj! Gospod lomi cedrove! Libanonske cedrove lomi Gospod.	⁶ i Liban skakuće poput teleta, a Sirion kao mlado bivolče!
קוֹל־יְהוָה הֶעָבַד לְהַבּוֹת אֵשׁ	⁶ On čini da skakuće Libanon kao tele,	⁷ Čuj! Jahve sipa munje, Jahve sipa munje ognjene!
קוֹל יְהוָה חִיל מִדְּבַר יְחִיל יְהוָה מִדְּבַר קֶדֶשׁ	Sirion kao mladi bivol.	⁸ Čuj! Jahve potresa pustinjom, Jahve potresa pustinjom kadeškom!
קוֹל יְהוָה יְחִיל אֵילֹת וַיִּחַשֵּׁף יַעְרֹת וַיְהַיְכַלֵּוּ כָּל־אֹמֵר כְּבוֹד	⁷ Čuj! Gospod sipa ognjeni plamen!	⁹ Čuj! Gospod potresa pustinju!
יְהוָה לְמַבּוֹל יָשַׁב וַיִּשָּׁב יְהוָה מִלֶּךְ לְעוֹלָם	⁸ Čuj! Gospod tresse pustinju Kadeš.	⁹ Gospod čini da se košute prerano mlade
יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ וַיִּתֵּן יְהוָה יִבְרָךְ אֶת־עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם	⁹ Gospod čini da se košute prerano mlade i da se njišu hrastovi. U njegovu hramu svi mu kliču: »Slava!«	⁹ Čuj! Od straha se mlade košute, prerano se mlade košute šumske. ^{3b} Čuj! Bog veličanstveni zagrmje, ^{9a} a u Hramu njegovu svi kliknuše: Slava!

	¹⁰ Gospod stoluje nad potopom! Gospod kralj je ustoličen do vijeka! ¹¹ Gospod daje snagu svome narodu. Gospod svoj narod mirom blagosliva.	¹⁰ Jahve nad valima stoluje, stoluje Jahve – kralj do vijeka! ¹¹ Jahve narodu svom daje jakost, Jahve narod svoj mirom blagoslavlja.
--	---	---

Psalam 29. je himan Bogu gospodaru oluje (Šarić je 1943. i 1960. imao »bure«). U njemu je snažnim pjesničkim izrazima oslikana oluja nad morem (r. 3-4), nad Libanom i Sirijom (r. 5-6), nad stepom (r. 7-9). Rec 1-2 te 10-11 djeluju kao liturgijski početak i svršetak.¹ Sedam puta ponavlja se onomatopejski izraz *qōl Jahveh* (r. 3, 4 – dvaput, 5, 7, 8 i 9). Šarić je samo tri puta preveo taj izraz s »Čuj« a Zagrebačka Biblija svih sedam puta.

Odošašć je unio nekoliko izvrsnih zahvata u Šarićev tekst. Tako je u r. 1 i 2 promijenio Šarićev izraz »prinesite« u »dajte«. Ovdje stoji glagol *yahab* koji znači »dati«, ali kada se odnosi na davanje Bogu označuje prinošenje, iskazivanje slave. U r. 4 popravio je Šarićeve izraze »sa snagom, sa slavom« u »u snazi, u slavi«. U r. 9 »da se košute rastaju s bremenom« promijenio je u »da se košute prerano mlade«. U istom retku »u njegovoj palači sve kliče« promijenio je u »u njegovu hramu (*hekal*) svi mu kliču«. U r. 10 s pravom je zadržao »Gospod stoluje nad potopom (*mabbūl*)«, dok Zagrebačka Biblija ovdje ima »nad valima stoluje«.

Iz 61,1-4

Originalni tekst	Šarićev prijevod	KS-ov prijevod
<p>¹ וְרוּחַ אֲדֹנָי יְהוִה עָלַי וַיִּנְחַן מְשַׁח יְהוָה אֹתִי לְבָשָׂר עַן שָׁלַחֵנִי לְחַבְשׁ לְנִשְׁבָּרִים לֵב לְקָרָא לְשָׁבוּיִם דְּרוּר וְלְאַסּוּרִים פְּקוּדוֹתָי ² לְקָרָא שְׁנֵי־רֵצוֹן לַיהוָה וְיוֹם נָקָם לְאַלְהֵינוּ לְנֹחַם כָּל־אַבְלִים ³ לְשׂוֹם לְאַבְלֵי צִיּוֹן לְחַת לְהֵם פֶּאֶר תַּחַת אֶפְרַיִם שָׁמֶן שִׁשׁוֹן תַּחַת אֲבֵל מְעֻשָׂה תָהּ לָהּ תַּחַת רוּחַ כְּהֵה וְקָרָא לְהֵם אֵילֵי הַצִּדְקָה מִשְׁעֵי יְהוָה לְהַחֲפֹאֵר ⁴ וְכִבְנוּ תְרֵבוֹת עוֹלָם שְׁמֹנוֹת רֵאשִׁיִּים וְקִדְמוֹת וְחִדְשׁוּ עֵרֵי תְרֵב שְׁמֹנוֹת רוּר וְרוּר</p>	<p>¹Duh svemogućega Gospodina počiva na meni. Jer me pomazao Gospodin, poslao me da donesem poniznima veselu vijest. On me poslao da iscijelim slomljena srca, da navijestim slomljenima slobodu, vezanima otkupljenje, ²da oglasim godinu Gospodnje milosti i dan osvete našega Boga, da utješim sve žalosne, ³da žalosnima u Sionu kao dar dam na glavu nakit umjesto pepela, ulje radosti umjesto odjeće žalosti, hvalospjev umjesto plašljivosti. »Hrastovi pravednosti« zvat će se oni, »nasad Gospodnji za njegovu slavu.« ⁴Oni će sazidati prastara razorena mjesta, podići će opet što je bilo opustošeno u vrijeme praotaca. Ponovit će puste gradove što su ležali razoreni kroz mnoga pokoljenja.</p>	<p>⁶¹ Duh Jahve Gospoda na meni je, jer me Jahve pomaza, posla me da radosnu vijest donesem ubogima, da iscijelim srca slomljena; da zarobljenima navijestim slobodu i oslobođenje sužnjevima; ²da navijestim godinu milosti Jahvine i dan odmazde Boga našega; da razveselim ožalošćene na Sionu ³ i da im dadem vijenac mjesto pepela, ulje radosti mjesto ruha žalosti, pjesmu zahvalnicu mjesto duha očajna. I zvat će ih Hrastovima pravde, Nasadom Jahvinim – na slavu njegovu. ⁴Oni će nanovo dići drevne razvaline, sazdati opet mjesta poharana, ruševine prošlih pokoljenja.</p>

¹ Usp. C. TOMIĆ, *Psalmi*, Zagreb, 1986., str. 109–112.

Ovo je treći tekst u Knjizi Izaijinoj koji donosi ispovijest proroka o vlastitom pozivu na zahtjevnu službu proroka (prvi je u Iz 6,1-13 poziv povijesnom Izaiji; drugi u Iz 40,1-11 poziv bezimenom proroku u babilonskom sužanjstvu da najavljuje skori povratak). Ovdje je riječ o proroku koji ima djelovati među povratnicima što su se vratili na ruševine te obeshrabreni smatraju da nisu dorasli materijalno obnoviti sveti grad i svoju domovinu. Jedan od povratnika najavljuje da ga je Bog poslao najavljivati radosnu vijest slomljenima te pozivati ih da već sada žive od radosti zbog obnove ruševina u skoroj budućnosti. Neki prevoditelji raspoređuju građu tako da u ispovijest proroka o pozivu spadaju samo reci 1-3, a r. 4 bio bi sastavni dio nove literarne i misaone cjeline koja seže do r. 11 (*New American Bible*, 2005.). *Traduction oecumenique de la Bible* 1997. obrađuje 61,1-11 kao jednu cjelinu.

U r. 1 izraz *ruah Adonai Jahveh* Šarić je preveo »Duh svemogućega Gospodina« i recenzent Višaticki je tako ostavio. U izrazu *alai* koji doslovno znači »na meni« nema glagola. Šarić ga je dopunio s »počiva«, Zagrebačka Biblija s »je«. Šarić 1943. nije preveo veznik *ja'an* (jer). Višaticki ga je s pravom umetnuo 2006. U r. 1 izraz »slomljenima slobodu« bliži je izvorniku od izraza Zagrebačke Biblije »zarobljenima slobodu«. Izraz koji je u r. 1 preveden s »vezanima otkupljenje« doslovno znači »onima koji su u okovima izbavljenje iz zatvora«. To je jasnije izraženo u Zagrebačkoj Bibliji izrazom s »oslobođenje sužnjevima«. U r. 4 *hormoth šommoth* doslovno znači »opustošene razvaline« ali i »razorena mjesta, opustošene nastambe«. Zagrebačka Biblija prevodi »razvaline«, Šarić »razorena mjesta«. To bolje odgovara povijesnom kontekstu.

Izr 30,7-9

Originalni tekst	Šarićev prijevod	KS-ov prijevod
<p>7 ^{WTT} שְׁתִּים שְׂאֵלְתִי מֵאֵת אֱלֹהֵימִנֵּעַ מִמֶּנִּי בְּתָרֵם אָמוּת 8 שְׂוֹא וּדְבַר־קֶזֶב הִרְחַק מִמֶּנִּי רֹאשׁ וְעֵשֶׂר אֱלֹהֵי־תְהוֹלֵי הַטְּרִפְנֵי לָחֵם חֶקֶר 9 בֶּן אֲשַׁבֵּעַ וּכְחֹשְׁתִּי וְאָמַרְתִּי מִי יְהוָה וּפְן־אֲוֹרֵשׁ וּנְנַבְחִי וְחִפְשֵׁתִי שֵׁם אֱלֹהֵי</p>	<p>⁷Za dvije te stvari molim. Ne uskraćuj mi to dok ne umrem: ⁸Udalji od mene licemjerstvo i lažnu riječ! Ne daj mi siromaštva ni bogatstva! Daj da uživam svoj komadić kruha! ⁹Inače bih, najveći se, mogao zaniijekati tebe i upitati: »Tko je Gospodin?« ili, osiromašivši, mogao bih postati kradljivac i oskvrnuti ime svojega Boga.</p>	<p>⁷Za dvoje te molim, ne uskrati mi, dok ne umrem: ⁸udalji od mene licemjernu i lažnu riječ; ne daj mi siromaštva ni bogatstva: hrani me kruhom mojim dostatnim; ⁹inače bih, presitivši se, zatajio tebe i rekao: »Tko je Jahve?« Ili bih, osiromašivši, krao i oskvrnio ime Boga svojega.</p>

Ovaj odlomak najstarije od mudrosnih knjiga Staroga zavjeta je molitva u obliku brojčane izreke gdje religiozni mudrac moli za dostatna materijalna dobra ali ne želi biti bogat. Na temelju vlastitoga iskustva i iskustva drugih ljudi, on se boji da bi u obilju mogao Boga potpuno zaniijekati a u teškoj oskudici kleti svoga Stvoritelja.

U r. 7 *šetaim* doslovno znači »dvoje«, ali je Šarić s pravom ovdje umetnuo »dvije stvari«. U r. 8 *'al-tithen-li* Šarić je preveo s »ne daji mi siromaštva ni bogatstva«, a Zagrebačka Biblija s »ne daj mi«. Šarićev je prijevod dinamičniji, jer se siromaštvo i bogatstvo mogu više puta u životu steći i izgubiti. U istom retku *hatrīpeni lehem huqqī* doslovno znači »hrani me kruhom moje potrebe«. Šarić je to preveo ponešto slobodno ali točno i lijepo: »Daj da uživam svoj komadić kruha«, a Zagrebačka Biblija: »hrani me kruhom mojim dostatnim«. U r. 9 *vupen-ivvareš v°ganabthi* doslovno znači »da ne bih zapao u oskudicu pa krao«. Šarić je to preveo: »ili, osiromašivši, mogao bih postati kradljivac«. Istina, *ganabthi* je perfekt kala od *ganab* (krasti), ali »postati kradljivac« je nešto stalno dok »krasti« može biti povremeno. Iz konteksta se nazire strah pobožnog mudraca da bi mogao postati i ostati kradljivac ako zapadne u tešku materijalnu oskudicu. To je donekle izraženo iterativnim vidom glagola u prijevodu Zagrebačke Biblije: »Ili bih, osiromašivši, krao.«

Ovo je biser starozavjetne duhovnosti u vremenu kada se materijalno bogatstvo smatralo znakom Božjeg blagoslova a oskudica znakom kazne za grijehe pojedinca ili zajednice. Ovaj religiozni mudrac moli za osnovna materijalna dobra; ne sanja bogatstvo, jer iz iskustva zna da čovjek u obilju zaboravlja Boga a u teškoj oskudici proklinje Stvoritelja zbog svoje nevolje.

Lk 7,47-50

Originalni tekst	Šarićev prijevod	KS-ov prijevod
<p>GNT 47 οὐ χάριν λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. 48 εἶπεν δὲ αὐτῇ, ἀφέωνται σου αἱ ἁμαρτίαι. 49 καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακειμένοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; 50 εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα, Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.</p>	<p>47 Zato ti kažem: Njoj su oprošteni mnogi njezini grijesi, tako da iskazuje veliku ljubav. Međutim, onaj komu se malo oprašta iskazuje samo malo ljubavi.« 48 Tada reče njoj: »Tvoji grijesi su ti oprošteni.« 49 Onda oni koji su bili za stolom pomisliše u sebi: »Tko je ovaj da i grijehe oprašta?« 50 A on reče ženi: »Vjera te tvoja spasila. Idi u miru!«</p>	<p>47 Stoga, kažem ti, oprošteni su joj grijesi mnogi jer ljubljāše mnogo. Komu se malo oprašta, malo ljubi.« 48 A ženi reče: »Oprošteni su ti grijesi.« 49 Sustolnici počeli nato među sobom govoriti: »Tko je ovaj da i grijehe oprašta?« 50 A on reče ženi: »Vjera te tvoja spasila! Idi u miru!«</p>

U r. 47 teško je odabrati između gramatičkog i logičkog smisla izraza *hoti ēgapēsen poly*. Istina, *hoti* je u većini slučajeva uzročni veznik (jer, ali može biti i tzv. recitativno *hoti*). Međutim, bitan je kontekst. Ova grešnica morala je već prije čuti kako Isus propovijeda da Bog oprašta svima koji se kaju i spremni su uz pomoć Božju čupati se iz svoga moralnog blata. Došla je u Šimunovu kuću da Isus to javno pokaže njezinim susjedima koji joj nisu dopuštali povratak u društvo »poštenih«. Njezina ljubav je zahvala za darovano oprostjenje, ne preduvjet Božjeg milosrđa iskazanog po Isusovu poštovanju dok mu je gestama izvanredne gostoljubivosti (pranje nogu, poljubac mira, mirisavo ulje) iskazivala

poštovanje koje domaćin nije iskazao. *Hoti* je ovdje posljedni veznik, a aorist *ēgapēsen* ima ingresivno značenje: tako da je uzljubila mnogo, tako da je počela silno ljubiti. Zato sam popravio Šarićev prijevod iz 1943. i 1960. u »tako da iskazuje veliku ljubav«.

Rim 9,19-26

Originalni tekst	Šarićev prijevod	KS-ov prijevod
<p>^{GNT} 19 ἑρείς μοι οὖν, τί [οὖν] ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; ²⁰ ὡς ἄνθρωπε, μενοῦνγε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ ἔρει τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί με ἐποίησας οὕτως; ²¹ ἢ οὐκ ἔχει ἔξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; ²² εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκευὴ ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, ²³ καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκευῇ ἐλέους ἢ προητοίμασεν εἰς δόξαν; ²⁴ οὗς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν, ²⁵ ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηῆ λέγει, Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου καὶ τὴν οὐκ ἡγαπημένην ἡγαπημένην. ²⁶ καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὐ ἑρρήθη αὐτοῖς, Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος.</p>	<p>¹⁹Reći ćeš mi dakle: »Zašto onda prigovara? Tko se može protiviti njegovoj volji?« ²⁰Čovječe, tko si ti da prigovaraš Bogu? Zar da rukotvorina govori svome tvorcu: »Zašto si me tako načinio?« ²¹Ili zar lončar nema vlast nad glinom da od istog blata načini jednu posudu za dragocjene stvari, a drugu za običnu uporabu? ²²A (Bogu ne smiješ prigovarati) ako je s velikom strpljivošću podnosio posude gnjeva, određene za propast, htijući pokazati svoju srdžbu i objaviti svoju moć, ²³i htijući objaviti bogatstvo svoje slave na posudama milosrđa, što ih je predodredio za slavu. ²⁴Njih je i pozvao – a to smo mi pozvani ne samo između Židova nego i između pogana. ²⁵Kao što i kaže u Hošejinoj knjizi: »One koji nisu prvi narod, nazvat ću svojim narodom; i onu koja nije bila ljubljena, nazvat ću ljubljenu. ²⁶Upravo na mjestu gdje im je rečeno Ne-narod-moj bit će nazvani sinovima Boga živoga.</p>	<p>¹⁹Da, reći ćeš mi: Što se onda još tuži? Ta tko se to volji njegovoj odupro? ²⁰Čovječe, tko si ti zapravo da se pravdaš s Bogom? <i>Zar da djelo rekne tvorcu:</i> »Što si me ovakvim načinio?« ²¹Ili zar <i>lončar</i> nema vlasti <i>nad glinom</i> da od istoga tijesta načini posudu sad časnu, sad nečasnu. ²²A što ako je Bog, hoteći očitovati gnjev i obznaniti svoju moć u silnoj strpljivosti podnosio posude gnjeva, dozrele za propast, ²³da obznani bogatstvo slave svoje na posudama milosrđa, koje unaprijed pripravi za slavu, ²⁴na nama koje pozva ne samo između Židova nego i između pogana? ²⁵Tako i u Hošejiji veli: <i>Ne-narod moj prozvat ću narodom mojim i Neljubljenu ljubljenu.</i> ²⁶<i>Na mjestu gdje im je rečeno: Vi niste bogi narod prozvat će se sinovi Boga živoga.</i></p>

Ovaj je odlomak u okviru Rim 9 – 11 Pavlova teodiceja kojom brani Božju slobodu u odabiru duhovnog Izraela između nekih povijesnih Židova njegova vremena i većine obraćenih pogana. U r. 19 *tis antheṣtēken* Šarić je preveo: »Tko se *može protiviti*«, perfekt od *anthisthēmi* opisno s »tko se *može* usprotiviti«, jer je upravo to smisao prema neposrednom kontekstu. Zagrebačka Biblija ima doslovno ali manje dinamično: »Tko se to odupro«. U r. 20 izraz *sy tis ei ho antapokrinomenos* (particip prezenta medijalnog od *antapokrinomai*) Šarić je preveo: »Tko si ti da prigovaraš Bogu?« Zagrebačka Biblija ovdje ima: »... da se *pravdaš* s Bogom«. U istom je retku Šarić 1943. i 1960. za *plasma* i *plasanti* imao. »Zar da *rukotvorina* govori svome *majstoru*«. »Majstor« je kolokvijalni hrvatski iz Bosne pa sam to promijenio u »tvorcu«. U r. 21 Šarićev izraz »od iste stvari« konkretno

zirao sam u »od istog blata«. Zagrebačka Biblija ovdje ima »od istog *tijesta*«. U istom retku grčki izraz *ho men eis timēn skeuos ho de eis atimian* Šarić je bio preveo: »... jednu posudu za čast, a drugu za sramotu«. Kako je grčki tekst pisan u kulturi keramičkih posuda od kojih su neke služile za obiteljske dragocjenosti a druge za svagdanju uporabu (ne sramotnu!), popravio sam prijevod u: »... jednu posudu za dragocjene stvari, a drugu za *običnu uporabu*«. Zagrebačka je Biblija ovdje ropski vjerna, ali stvarno netočna: »... sad časnu, sad nečasnu«.

Redak 22 je manjkava rečenica jer počinje pogodbenim veznikom *ei* a nema glavnog glagola. Zato sam u popravljeni Šarićev prijevod u zagrade umetnuo, oslanjajući se neke ugledne egzegete: »Bogu ne smiješ prigovarati ...« Prema neposrednom kontekstu, particip *thelōn* odnosi se na *endeiksasthai* i *gnōrisai* u r. 22 ali i na *gnōrissē* u r. 23. Zato sam ovdje znatnije popravio Šarićev prijevod. U r. 24 promijenio sam prijevod zamjenica *hous* ... *hēmas*. Popravio sam i prijevod citata iz Hošeje u recima 25-26.

1 Pt 2,11-17

Originalni tekst	Šarićev prijevod	KS-ov prijevod
<p>^{GNT 11} ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς. ¹² τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλὴν, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσωσιν τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς. ¹³ Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, ¹⁴ εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν ἕπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν. ¹⁵ ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἀγαθοποιούντας φημοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνοσίαν, ¹⁶ ὡς ἐλεύθεροι καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν ἀλλ' ὡς θεοῦ δοῦλοι. ¹⁷ πάντας τιμῆσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπάτε, τὸν θεὸν φοβείσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε.</p>	<p>¹¹Ljubljeni, opominjem vas kao došljake i putnike da se suzdržavate od tjelesnih želja koje vojuju protiv duše. ¹²Vladajte se dobro među poganima, da bi oni koji vas sada kleveću kao zločince, vidjevši vaša dobra djela, slavili Boga u dan pohoda. ¹³Budite dakle pokorni svakoj ljudskoj uredbi zbog Gospodina: bilo kralju kao vrhovnom poglavaru, ¹⁴bilo namjesnicima kao onima koje on šalje da kazne zločince, a pohvale dobre. ¹⁵Doista je Božja volja da dobrim djelima ušutkate neznanje bezumnih ljudi. ¹⁶Ponašajte se kao slobodni, ali ne da biste imali slobodu za pokrivalo pakosti, nego kao Božje sluge. ¹⁷Sve poštujte, braću ljubite, Boga se bojte, kralja častite!</p>	<p>¹¹Ljubljeni! Zaklinjem vas da se kao pridošlice i putnici klonite putenih požuda koje vojuju protiv duše; ¹²življenje vaše među poganima neka bude uzorno da upravo onim za što vas sada potvaraju kao zločince, pošto promotre vaša dobra djela, proslave Boga u dan pohoda. ¹³Pokoravajte se svakoj ljudskoj ustanovi radi Gospodina: bilo kralju kao vrhovniku, ¹⁴bilo upraviteljima jer ih on šalje da kazne zločince, a pohvale one koji dobro čine. ¹⁵Doista, ovo je Božja volja: da čineći dobro ušutkate neznanje bezumnika. ¹⁶Kao slobodni ljudi – ali ne kao oni kojima je sloboda tek pokrivalom zloće, već kao Božje sluge – ¹⁷sve poštuajte, bratstvo ljubite, Boga se bojte, kralja častite!</p>

U ovom odlomku Prve Petrove poslanice govori se o ponašanju krštenika prema članovima crkvene zajednice i prema poganskoj većini sugrađana koji Kristove sljedbenike sumnjiče zato što ne vjeruju u državne bogove i ne iskazuju religiozno štovanje poglavaru države. U r. 11 grčki naziv za kršćane *paroikoi* Šarić prevodi s

»došljaci«, a Zagrebačka Biblija s »pridošlice«. Oba su izraza dobra, bilo da sveti pisac time misli skupinu ljudi koji borave u tuđem narodu bilo da život na zemlji smatra proputovanjem u nebesku domovinu. Oba prijevoda prevode metaforički izraz *parepidēmoi* s »putnici«, a on doslovno označuje one koji prebivaju u tuđem narodu. U istom je retku vrlo dobar izraz za *aperhesthai* – »suzdržavati se«. Šarićev borbeni izraz »vojuju na dušu« morao sam promijeniti u »protiv duše«. U r. 12 participski izraz *anastrophēn ehontes* (držeći ponašanje) Šarić je preveo participom, ali smisao traži da ga na lijep hrvatski prereknemo imperativom pa sam tako postupio: »Vladajte se«. Zagrebačka Biblija ovdje ima »življenje vaše neka bude ...«

U r. 13 za *pasē antrōpinē ktisei* Šarić je imao »svakoj čovječjoj uredbi«. Promijenio sam u »ljudskoj«. Izrazom »uredba«, iako nije to jedini mogući prijevod, Šarić je bliži smislu izvornika od izraza »ustanova« u Zagrebačkoj Bibliji. U r. 14 imenicom *hegemones* (upravitelji, namjesnici) nazvani su upravitelji carskih i senatskih provincija koji su u ime rimskog cara ili senata upravljali pojedinim područjem. Šarić to prevodi kao »namjesnici«, Zagrebačka Biblija kao »upravitelji«. Jedno i drugo je ispravno, ovisno o tome što prevoditelj vidi kao važniji vid njihove službe. U r. 15 veznik *hoti* doslovno znači »jer« i tako ima Šarić 1943. te 1960. Kako dva prethodna stiha sačinjavaju jednu rečenicu, bilo bi zamorno i taj stih strpati u istu rečenicu. Zato sam ga odvojio u novu a *hoti* preveo s »doista« sa Zagrebačkom Biblijom. U r. 16 umetnuo sam imperativ »Ponašajte se« da stih učinim čitkijim hrvatskom čitatelju. U r. 17 Šarić je singular zbirne imenice *adelphotēs* (bratstvo) preveo pluralom »braću ljubite«. Nije doslovan prijevod, ali je u granicama onoga što sveti pisac želi reći. U tom retku potiče sveti pisac krštenike da poštuju sve sugrađane, ali da državnom poglavaru ne iskazuju religioznu počast. Za *basilea timate* Šarić je bio stavio »kralja štujte«. U današnjem hrvatskom liturgijsko »štovanje« pridržavamo Bogu i svecima. Zato sam popravio u »kralja častite!«

Otk 12,13-18

Originalni tekst	Šarićev prijevod	KS-ov prijevod
<p>GNT 13 Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξεν τὴν γυναῖκα ἣτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενά. 14 καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου πρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφως. 15 καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὅπισω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. 16</p>	<p>13I kad vidje Zmaj da bi zbačen na zemlju, poče progoniti ženu koja rodi muško. 14Ženi su pak dana dva krila velikoga orla, da odleti u pustinju na svoje mjesto gdje će se hraniti jedno vrijeme i dva vremena i pola vremena, dalek od Zmije. 15Zmija ispusti za ženom iz svojih usta vodu kao rijeku, da je odnese rijeka. 16A zemlja pomože ženi: otvori zemlja svoja usta i proguta rijeku koju ispusti Zmaj iz svojih usta. 17Razgnjevi se Zmaj</p>	<p>13Kad Zmaj vidje da je zbačen na zemlju, stade progoniti Ženu koja rodi muškića. 14No Ženi bijahu dana dva velika krila orlujska da odleti u pustinju, u svoje sklonište gdje se, sklonjena od Zmije, hrani jedno vrijeme i dva vremena i polovicu vremena. 15I Zmija iz usta pusti za Ženom vodu poput rijeke da je rijeka odnese. 16Ali zemlja priteče u pomoć Ženi: otvori usta i popi rijeku što je Zmaj pusti iz usta. 17I razgnjevi se Zmaj na</p>

<p>καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπειν τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.¹⁷ καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς τῶν τηρούτων τὰς ἐντολάς τοῦ θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.¹⁸ καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης.</p>	<p>na Ženu, i ode da zametne borbu protiv ostalih od njezina potomstva koji drže Božje zapovijedi i čuvaju svjedočanstvo Isusovo.¹⁸I stade na morskome žalu.</p>	<p>Ženu pa ode i zarati se s ostatkom njezina potomstva, s onima što čuvaju Božje zapovijedi i drže svjedočanstvo Isusovo.¹⁸I stade na morski žal.</p>
---	---	---

Ovo je zaključni dio viđenja o Ženi obučenj u sunce u Otk 12. U r. 13 aorist *ediōksen* Šarić 1943. preveo je s »progonio je«. Budući da je iz konteksta razvidno kako progon ima dulje trajati, taj aorist treba razumjeti kao ingresivni. Zato sam u izdanju 2006. popravio s »poče progoniti«, što drugim izrazom donosi i Zagrebačka Biblija (»stade progoniti«). U tom retku te u r. 5 Šarić je grčki izraz *arsen*, *hyios arsen* preveo s »muško«. Zagrebačka Biblija ima »muškić«. U štokavskom hrvatskom preteže u ovom kontekstu da žena rađa »muško« i zamišlja se »čedo«. Prevoditelji Novoga zavjeta u Zagrebačkoj Bibliji nisu štokavci. U r. 14 Šarić je vjerniji grčkom izvorniku kad preriče »dva krila velikoga orla« od Zagrebačke Biblije koja ima »dva velika orlujaska krila«. On je također vjerniji izvorniku u prericanju »na svoje mjesto« od Zagrebačke Biblije koja ima »u svoje sklonište«. U r. 15 izostavio sam »kai – i« kao stilski zamarajuće ponavljanje a sadržajno nevažnu rječcu te sam neznatno promijenio redosljed riječi u odnosu na Šarića 1960. U r. 16 aoriste *katepinen ton potamon hon ebale ho drakōn* Šarić je književnički lijepo prerokao: »proguta rijeku koju ispusti Zmaj«. Zagrebačka Biblija ima »popi rijeku što je Zmaj ispusti«. U r. 17 ispustio sam »kai – i« iz istih razloga kao u r. 15. Šarić ovdje ima »... da zametne borbu s ostalima od njezina potomstva«. Zagrebačka Biblija ima »zarati«. Ona je namjernu rečenicu izraženu pomoću infinitiva *poiēsai polemon* (činiti rat) pretvorila u izričnu umetnuvši jedno »i«.

U r. 17 izraz *tērountōn tas entolas tou Theou* Šarić je preveo s »drže zapovijedi Božje«, a Zagrebačka Biblija s »čuvaju«. To je sinonimni paralelizam za *ehontōn tēn martyrian Iēsou* u nastavku tog stiha koji Šarić prevodi s »čuvaju svjedočanstvo Isusovo«, a Zagrebačka Biblija s »drže svjedočanstvo Isusovo«. Oba izraza imaju za starozavjetnu podlogu glagol *šamar* kojim se izražava čuvanje i držanje zapovijedi Boga saveznika. U r. 18 obojica imaju lijep hrvatski izraz »morski žal«, iako grčki izraz *hē ammos tēs talassēs* prvenstveno znači »morski pijesak«. To je odraz težnje da prijevod bude i književno lijep, ne samo točan.

Usporedili smo odabrane odlomke Šarićeva prijevoda s prijevodom Zagrebačke Biblije, odnosno prijevodom B. Dude i J. Fućaka za Novi zavjet koji od 1994. stoji u Zagrebačkoj Bibliji (od 1968. do 1994. za Novi je zavjet ona

imala Rupčićev recenzirani prijevod iz 1967.). Ustanovili smo da su oba prijevođa vjerna i na svoj način lijepa. Razlike postoje i one su odraz prevoditeljevih i lektorovih odabira. Na čitateljima je da se odluče kojim se prijevodom žele služiti u moljenju i proučavanju riječi Božje na hrvatskom, ako već ne mogu pribaviti oba. Onima koji nisu imali priliku učiti hebrejski i grčki kao jezik izvornika ostaje da usporedbom prijevoda dolaze do smisla svetoga teksta koji je riječ Božja u riječi ljudskoj.

»Ustaška Biblija«?

Otkako se u prosincu 2006. pojavilo popravljeno domovinsko izdanje Šarićeve Biblije, lijevo orijentirani književnik iz Sarajeva Ivan Lovrenović izrazio je negodovanje zbog nekritičnog pristajanja prevoditelja Šarića uz ondašnju vlast NDH (usp. *Feral* od 2. 2. 2007.); štoviše, novinarka *Globusa* (u broju od 2. 3. 2007.) Mirjana Dugandžija nazvala ju je »ustaškom Biblijom« koja je »podijelila Crkvu«. To nije istina, jer su biskupi Bosne i Hercegovine odobrili novo izdanje Šarićeve Biblije, a biskupi Republike Hrvatske sa zahvalnošću primili po jedan primjerak od kardinala Puljića i pozdravili to izdanje kao vrijednu prinovu u hrvatskoj teologiji i lingvistici. Šarićev prijevod ima teološku i jezičnu vrijednost, unatoč njegovoj nekritičnosti prema vlasti koja je tisuće nevinih Židova u Sarajevu i Zagrebu poslala na put bez povratka u koncentracijske logore. Je li Mile Budak književnik kojega treba ignorirati zato što je bio ministar u ustaškoj vladi?

Zaključak

U čemu vidim trajnu vrijednost Šarićeve Biblije? *Iako danas nastaju skoro isključivo timski prijevodi Svetoga pisma radi što šire recepcije u dotičnom narodu, prijevod pojedinca ima određene čari i prednosti.* Jedan od takvih je *La Bible Chouraqui* na francuskom.² Prevoditelj je Židov koji se rodio i rastao među Arapima Sjeverne Afrike a aktivne godine proživio kao pravnik u Francuskoj. Svojim radom i tim prijevodom zalaže se za dijalog Židova, kršćana i muslimana. Na hrvatski je prevedena njegova knjiga *Deset zapovijedi danas*.³

Šarić kao jedan prevoditelj dao je stilski ujednačen prijevod svih knjiga Svetoga pisma. To je Šariću bio razlog da prevede i Novi zavjet, iako su mu biskupi bili povjerali prevođenje samo Staroga zavjeta, jer je tada postojao dobar prijevod Novoga zavjeta s grčkoga koji je priredio zagrebački profesor Franjo Zagoda. Kako je Šarić imao osjećaja za pjesničko i književno izražavanje, to je trajna odlika njegova prijevoda.

² *La Bible Chouraqui*, Deslée de Brouwer, Pariz, 2003.

³ A. CHOURAQUI, *Deset zapovijedi danas* (prev. K. Pranjić – J. Brnčić), Konzor, Zagreb, 2005.

Nadalje, Šarić je kao Hrvat iz Bosne time pridonio da jezik Hrvata iz Bosne i Hercegovine bude prisutan u književnom hrvatskom. To osobito vrijedi za vrijeme nakon osamostaljenja Hrvatske, kada stvaratelji i njegovatelji standardnog hrvatskog nisu više sputavani jezičnom politikom podržavanja zajedničke države južnih Slavena.

Literatura:

- Članci spomenutih bibličara iz četrdesetih godina prošloga stoljeća.
- M. ZOVKIĆ, »Nastanak i tri izdanja Šarićeva prijevoda Svetoga pisma«, u: P. JURIŠIĆ (prir.), *Ivan Šarić vrhbosanski nadbiskup. Zbornik radova znanstvenoga skupa o dr. Ivanu Šariću održanog 19. siječnja 2002. u Sarajevu*, Vrhbosanska katolička teologija, Sarajevo, 2007., 243–269.
- K. VIŠATICKI, »Prijevod Knjige proroka Amosa u Šarićevu sarajevskom i madridskom izdanju«, u: *Bogoslovska smotra*, LXXVI (2006.), 4, 831–880.

Summary

A COMPARISON OF THE 2006 EDITION OF ŠARIĆ'S AND THE 1968 ZAGREB EDITION OF BIBLE TRANSLATIONS

This is the text of a conference given by the author to students and professors of Catholic Faculty of Theology in Djakovo on 20 March 2007. He compares selected pericopae of original Hebrew and Greek texts of four different Old Testament books and four New Testament writings with the Bible translation into Croatian published in Zagreb in 1968 and with amended translation of Ivan Šarić which was published for the first time in Sarajevo 1942-1943 in three volumes. Its second edition was in Madrid in 1960 in one volume and the third in Zagreb 2006 also in one volume. He concludes that Šarić's amended translation is trustworthy and readable. Šarić's Croatian 2006 version has been harmonized with the modern standard Croatian language when language politics is no longer being artificially reconciled with the life of Croats in the former common state of South Slavs. Although nowadays most Bible translations are being prepared by a team of translators and language experts, one of the merits of one person's translation is its language and balance of style.

Key words: Šarić's 2006 Bible, Zagreb 1968 Bible, translation, original text, comparison.